
Az emberkereskedelem büntettének aktuális anyagi jogi és eljárásjogi kérdései

Nagy-Balogh Boglárka*

Jelen tanulmányt az Országos Bírósági Hivatal Elnöke által meghirdetett Mailáth György tudományos pályázatra készítettem. Az emberkereskedelem az egész világon egy rendkívül jövedelmező, hatalmas látenciával bíró, határokat nem ismerő jelenség, mely bűncselekmény egyre nagyobb méreteket ölt, egyre több formáját különböztetjük meg. Tanulmányomban az emberkereskedelem aktuális anyagi jogi és eljárásjogi kérdéseit kívánom bemutatni, felhívva ezáltal a figyelmet, hogy minél többen tisztában legyenek azokkal a jelekkel, amelyek figyelmeztetőek lehetnek az áldozattá válás megelőzésében.

Kulcsszavak: emberkereskedelem, kényszermunka, kutatás, áldozatsegítés

Current substantive and procedural issues in the crime of trafficking in human beings

This study was prepared in response to the György Mailáth academic competition announced by the National Court of Justice Office. Trafficking in human beings is a highly lucrative, highly latency-sensitive, borderless phenomenon that is growing in scale and scope, and is taking on more and more forms all over the world. In my study, I aim to present the current substantive and procedural issues of trafficking in human beings, in order to raise awareness and to make more people aware of the signs that can be a warning sign to prevent victimisation.

Keywords: trafficking in human beings, exploitation, research, victim assistance

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2024.3.136>

1. Bevezetés

Magyarország Alaptörvénye kimondja, hogy „*Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem*”.¹

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 5. Cikke is rögzíti, hogy „(1) *Senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani. (2) Senkit sem lehet kényszermunkára vagy kötelező munkára igénybe venni. (3) Tilos emberi lényekkel kereskedni.*”²

Az emberkereskedelem, elsősorban a nő- és a gyermekkereskedelem az 1990-es évek óta az egyik legaggasztóbb jelenség a világban. Az emberkereskedelem a világ

* Bírósági titkár, Mátészalkai Járásbíróság

¹ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) III. cikk (1) bekezdés

² Az Európai Unió Alapjogi Chartája (2012/C 326/02) (a továbbiakban: Alapjogi Charta) 5. cikke

harmadik legnagyobb és leggyorsabb ütemben növekvő bűnözői iparága. Emberek millióit tartják rabszolgakörülmények között gyárakban, farmokon, otthonokban. Az utazás egyre gyorsabbá és egyszerűbbé válása, valamint az olyan új technológiák, mint az internet egyre szélesebb körű elterjedése következtében az emberkereskedelem egyre nagyobb méreteket ölt, a 21. század első éveiben az egyik leggyakrabban felmerülő témakörre vált az emberi jogok területén.

Magyarország³ elsősorban tranzit-ország az Ukrajnából, Moldáviából, Bulgáriából, Romániából Nyugat-Európába és az Egyesült Államokba irányuló prostitúciós célú emberkereskedelem tekintetében. Hazánk emellett kiinduló országgént is jelen van, főként az Ausztriába, Németországba, Hollandiába, valamint más nyugat-európai országokba irányuló, szexuális kizsákmányolást célzó emberkereskedelem vonatkozásában. Ezekon túlmenően pedig célország Ukrajna, Moldávia, Románia és Oroszország viszonylatában. A nemzetközi együttműködésből származó visszajelzések, valamint az elmúlt időszak tapasztalatai alapján, a magyar áldozatok döntő többsége Magyarország északi, észak-keleti (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) vagy dél-nyugati (Baranya megye, Tolna megye) területéről származó személyek.⁴

Az emberkereskedelem a XXI. században – az áldozatok oldaláról megközelítve – az emberi jogok legkegyetlenebb megsértését is jelenti. Jelen tanulmánynak a középpontjában az emberkereskedelem elleni harc büntetőjogi vetületének elméleti és bírói gyakorlatának vizsgálata áll. Jelen kutatás a 2015-2024 között befejezett ügyeket veszi górcső alá, mely által az emberkereskedelem bűncselekményét a büntető igazságszolgáltatás által produkált tényekre alapozva tudtam vizsgálni. Kutatásom során szakirodalmi forrásokra, bírósági határozatokra támaszkodtam. A témához fűződő terjedelmes mennyiségű hazai és nemzetközi tanulmány, monográfia, tanulmánykötet, kommentárok és tankönyvek feldolgozására törekedtem. Az általam vizsgált ügyek kapcsán (20 büntetőügy) az eljáró bíróság, az ügyszám, a vádlottak, illetve az eljárásra vonatkozó adatok nem kerültek feltüntetésre.

2. Az emberkereskedelem fogalma

Az emberkereskedelem kapcsán számos fogalom meghatározással találkozhatunk. Beszélhetünk emberkereskedelemről, mint társadalmi jelenségről, illetve jogi fogalomról, sőt, mint törvényi tényállásról (emberkereskedelem és kényszermunka) is. A Büntetőtörvénykönyv megadja számunkra, hogy mit tekintünk büntetőjogi

³ Trafficking in Persons: Global Patterns (Emberkereskedelem: globális jellemzők); az UNODC jelentése, 2006. április; 6. számú függelék https://www.unodc.org/pdf/traffickinginpersons_report_2006-04.pdf (letöltés: 2024. szeptember 20.)

⁴ Belügyminisztérium: Európai Együttműködési Főosztály: Emberkereskedelem elleni küzdelem Magyarországon: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/thb_overview_hungary_hu_pdf.pdf (megtekintve: 2024.szeptember 21.)

szempontból emberkereskedelemnek.⁵ Prof. Jean Allain cikke⁶ alapján nincs hatékony emberkereskedelem-definíció, a Palermói jegyzőkönyv alapján lehet talán a legjobban megfogalmazni.

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelvének⁷ 2. cikke meghatározza az emberkereskedelemmel kapcsolatos szándékos bűncselekményeket. Ilyenek a „Személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása – az adott személyek feletti ellenőrzés megváltoztatását vagy átadását is ideértve – fenyegetéssel, erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, emberrablással, csalással, megtévesztéssel, hatalommal vagy a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával.”⁸

Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyvének I. részének 3. cikke értelmében az emberkereskedelem: „Személyek toborzását, szállítását, eladását, elrejtését vagy átvételét jelenti fenyegetés, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazásával, rablás, csalás, megtévesztés, hatalommal vagy a védekezésre képtelen állapottal való visszaélés, vagy anyagi ellenszolgáltatás vagy előnyök adásával vagy elfogadásával annak érdekében, hogy kizsákmányolás céljából elnyerjék egy olyan személy beleegyezését, aki más személy felett hatalommal rendelkezik. A kihasználásnak magában kell foglalnia legalább a mások prostituálásának kihasználását, vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott felhasználását”.⁹

3. Az emberkereskedelem szabályozásának változásai Magyarországon

A rabszolgaság, az emberkereskedelem története egyidős az emberiséggel. Az emberkereskedelem elleni harc legfontosabb pillére, hogy a modern és civilizált államok nemzetközi jogközössége az emberi méltóság korlátozhatatlan elismerése

⁵ Ripszám Dóra: Az emberkereskedelem elmélete és gyakorlata, különös tekintettel a gyermekekre – PhD értekezés https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/ripszam-dora/ripszam-dora-muhelyvita-ertekezes_0.pdf (letöltés: 2024. szeptember 20.) 26. o.

⁶ Slavery in International Law: Of Human Exploitation and Trafficking, Martinus Nijhoff Publishers, 2012.

⁷ Az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló irányelv

⁸ 2011/36/EU irányelv 2. cikke.

⁹ 2006. évi CII. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről I rész 3. cikk <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A0600102.TV/> (megtekintve: 2024. szeptember 21.)

és tisztelete mellett döntöttek, amely semmilyen formában nem tűri a rabszolgaságot.¹⁰

A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 43. §-a iktatta be az emberkereskedelem tényállását a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénybe (175/B. §), a III. cím alatt a szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények fejezet alá.¹¹ A jogalkotói koncepció szerint a tényállás megalkotásának hátterében elsősorban az 1926. évi Genfi Egyezményből eredő nemzetközi kötelezettségek álltak.¹²

A következő módosítást a 2001. évi CXXI. törvény jelenti, ami igyekszik részletezni a tényálláshoz kapcsolódó minősítő körülményeket.¹³ A büntetési lépcső ekkor sem változik, az alapcselekmény továbbra is három év, de kikerül a bűnszervezeti minőség.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 192. §-ban átírta az emberkereskedelem tényállását és megjelenik a kizsákmányolási célzat - mint materiális elem -, amely egytől öt évig terjedő szabadságelvonással rendelte büntetni az elkövetőt.¹⁴

Végül a BH2020.30. határozat mondta ki, hogy emberkereskedelem – és nem kényszermunka – büntette valósul meg, ha a munkavégzésre kényszerítés kiszolgáltató személy sérelmére, e helyzetének a kihasználásával, előny szerzése érdekében történik, és az elkövető kizsákmányolás céljából sértetteket toboroz, szállít és elszállásol.¹⁵

Európai Unió tagságunkból fakadó kötelezettség, hogy megfeleljünk az Európai Parlament és a Tanács az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2011/36/EU irányelvnek (2011. április 5.), amelynek átültetési határideje 2013. április 6. volt. A 2011/36/EU irányelv meghatározta azokat a kizsákmányolási célú szándékos magatartásokat – mely

¹⁰ Kubisch Károly: Az emberkereskedelem büntetőjogi megítélésének morális és szabályozási vonatkozásai https://ajk.kre.hu/images/doc2021/doktori/ertekezes_emberkereskedelem_kubisch_2021_lekt.pdf (letöltés: 2024. szeptember 21.) 27. o.

¹¹ A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 43. §. *„Emberkereskedelem 175/B. § (1) Aki mást elad, megvásárol, ellenszolgáltatásként átad, vagy elvesz, más személyért elcserél, úgyszintén, aki ennek érdekében toboroz, mást szállít, elszállásol, elrejt, másnak megszerez, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

¹² Gellér Balázs József: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények, In: *Új Btk. kommentár. 3. kötet, különös rész* (szerk.: Polt Péter), Budapest, Nemzeti Köszolgálati és Tankönyv Kiadó, 2013, 276. o.

¹³ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. tv. módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 21. §

¹⁴ *„Emberkereskedelem*

192. § (1) Aki mást

a) elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad vagy elvesz, illetve

b) az a) pontban meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez,

büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki mást kizsákmányolás céljából elad, megvásárol, elcserél, átad, elvesz, toboroz, szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(8) E § alkalmazásában kizsákmányolás a kiszolgáltatót helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekvés.”

¹⁵ Kubisch: i.m. 31. o.

magatartások bemutatására a 2. pontban már sor került –, amelyeket a tagállamoknak minimálisan emberkereskedelemtől büntetendővé kellett nyilvánítaniuk.¹⁶

A kizsákmányolás, valamint a kiszolgáltatott helyzet tartalma jogbizonytalanságot eredményezett, illetve az uniós minimum követelményeknek sem felelt meg a hazai tényállás, így jogalkalmazói kezdeményezésre indult a Btk. módosítás előkészítése. Az Országgyűlés a nemzeti stratégiát követően 2020. március 10-én fogadta el az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi V. törvényt. A törvény tartalmazza a gyermekvédelmi törvény, a szervezett bűnözés elleni fellépésről szóló törvény, a szabálysértési törvény és a büntető törvénykönyv módosítását is.¹⁷

4. A hatályos magyar szabályozás: Mit jelent az emberkereskedelem a büntetőjogban?

A Btk. módosítását követően az „Emberkereskedelem” alcím helyébe az „Emberkereskedelem és kényszermunka” alcím lépett. A 2020. július 1-től hatályos törvényszöveg értelmében *„Emberkereskedelem és kényszermunka: 192. § (1) Aki mást*

a) elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad, átvesz, vagy

b) az a) pontban meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében szállít, elszállásol, elrejt, vagy másnak megszerez, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki mást rendszeres előny szerzése céljából munkavégzésre, munka jellegű tevékenység végzésére, egyéb szolgáltatásra, vagy jogellenes cselekmény folytatására

a) megtevesztéssel, a sértett nevelésével, felügyeletével, gondozásával, gyógykezelésével kapcsolatos, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve, vagy a sértett kiszolgáltatott helyzetét kihasználva rábír, vagy

b) erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerít, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”¹⁸

¹⁶ Ripszám: i.m. 35. o.

¹⁷ Windt Szandra: A gyerek: érték vagy értékes árucikk? *Belügyi Szemle*, 2022/8, 1695. o.

¹⁸ Btk. 192. §-a, (3) *Aki mást a (2) bekezdésben meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében toboroz, átad, átvesz, elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad vagy átvesz, másnak megszerez, szállít, elszállásol, elrejt, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(4) Aki a (2) vagy a (3) bekezdésben meghatározott bűncselekményt szexuális cselekmény végzése vagy emberi test tiltott felhasználása érdekében követi el, büntett miatt öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) A büntetés a (2) vagy a (3) bekezdésben meghatározott bűncselekmény esetén öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekmény esetén öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha azt a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére, b) a sértett sanyargatásával, c) hivatalos személyként, e minőséget felhasználva, vagy d) több ember sérelmére követik el.

Az új tényállás súlyosítja a büntetési tételeket és a korábbi széttartó szabályozást összefogja:

- az első bekezdés a) pontja az immateriális adásvételi magatartásokat szabályozza, a b) pont a sui generis bűnsegédi magatartásokat fedi le;
- a második bekezdésben a kényszermunkát rendeli büntetni;
- a harmadik bekezdésben a kapcsolódó részesi magatartásokat szankcionálja;
- a negyedik bekezdés a szervkereskedelem miatti, vagy a szexuális célú emberkereskedelmet foglalja egybe;
- az ötödik és a hatodik bekezdés a minősítő körülményeket építi fel és sávosan rendeli büntetni;
- a hetedik bekezdésben az előkészületi magatartást;
- a nyolcadik bekezdésben foglalt ötödik alapeset a felhasználót rendeli büntetni.¹⁹

4.1. Az bűncselekmény jogi tárgya. A bűncselekmény jogi tárgya az emberi méltóság, amellyel nem összeegyeztethető, hogy bármilyen kereskedelmi formának a tárgya legyen.²⁰ A bűncselekmény kényszermunka típusú fordulatának jogi tárgya az egyéni önrendelkezés, a munkavégzéssel kapcsolatos cselekvési szabadság.²¹

4.2. A bűncselekmény elkövetője. Az emberkereskedelem és kényszermunka elkövetője bárki lehet. Az emberkereskedelem esetén önálló tettesként felel az eladó és a vevő, az ellenszolgáltatásként átadó és átvevő, valamint a cserélők. Társtettségénél az azonos elkövetési magatartást legalább ketten egymás tevékenységéről tudva közösen valósítják meg.²² Emberkereskedelemnél társtettség csak az azonos oldalon – a sértett eladásában, illetve megvásárlásában – közreműködő elkövetőknel állapítható meg.²³ A (2) bekezdés kapcsán, ha a sértett

(6) A büntetés a (2) vagy a (3) bekezdésben meghatározott bűncselekmény esetén öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekmény esetén öt évtől húsz évig vagy életfogytig terjedő szabadságvesztés, ha azt a) tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére, vagy b) életveszélyt vagy különösen súlyos hátrányt okozva követik el.

(7) Aki emberkereskedelem és kényszermunkára irányuló előkészületet követ el, az (1) bekezdésben meghatározott esetben vétség miatt egy évig, a (2) vagy (3) bekezdésben meghatározott esetben büntett miatt három évig, a (4) bekezdésben meghatározott esetben egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(8) Aki a) a (2) bekezdésben meghatározott emberkereskedelem és kényszermunka sértettjének munkáját, munka jellegű tevékenységét, egyéb szolgáltatását vagy jogellenes cselekményét igénybe veszi vagy felhasználja, három évig terjedő szabadságvesztéssel,

b) az a) pontban meghatározott bűncselekményt szexuális cselekmény igénybevételével vagy emberi test tiltott felhasználása érdekében követi el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

¹⁹ Kubisch Károly: Az emberkereskedelem törvényi tényállásának új szabályozási aspektusai, In *Rendészet-Tudomány-Aktualitások* (szerk.: Baráth Noémi Emőke – Mezei József), Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 2020, 124. o.

²⁰ Nagy Zoltán: *Az emberi szabadság elleni bűncselekmények*. In: *Magyar Büntetőjog; Különös rész* (szerk.: Tóth Mihály – Nagy Zoltán), Budapest, Osiris, 2014, 116. o.

²¹ Szomora Zsolt: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények, in: *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez* (szerk.: Karsai Krisztina), 192. §-ához fűzött magyarázat

²² Belovics Ervin: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények, In: *Büntetőjog II. Különös rész, Nyolcadik, hatályosított kiadás* (szerk.: Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál), Budapest, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2021, 195. o.

²³ BH 2004.217.

nevelésével, felügyeletével, gondozásával, gyógykezelésével kapcsolatos hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követi el a tettes a deliktumot, csak a sértettel ilyen viszonyban álló személy valósíthatja meg a bűncselekmény ezen fordulatát. Az általam vizsgált 20 ügyben férfi és női elkövetők egyaránt szerepeltek, voltak, akik visszaesőként követték el a terhükre rótt bűncselekményeket és fele-fele arányban került sor társtetteség megállapítására. Az elkövetők átlagéletkora 36 év volt, iskolai végzettséget tekintve a legjellemzőbb az általános iskola 8 osztálya volt. Az elkövetők családi állapotáról elmondható, hogy volt, aki házas volt, volt, aki élettársi kapcsolatban élt és olyan is volt, aki egyedülálló volt.

4.3. A bűncselekmény áldozatai, a passzív alany. Az emberkereskedelem és kényszermunka passzív alanya természetes, élő személy lehet, tekintet nélkül az elkövető állampolgárságára, korára, nemére, egészségügyi állapotára.²⁴ A passzív alany korának a minősített eseteknél lehet jelentősége.²⁵

Az emberkereskedelemnek évente több mint 7000 regisztrált áldozata van az EU-ban. Csak 2022-ben a regisztrált áldozatok száma elérte a 10 093-at, bár a tényleges szám valószínűleg sokkal magasabb, mivel sok áldozat ügye felderítetlen marad. Az áldozatok többsége nő és lány, de a férfiak száma is növekszik, különösen a kényszermunka miatt.²⁶ Az emberkereskedelem áldozatai nem jellemezhetőek egyetlen profillal, bárki áldozattá válhat nemre, korra és nemi, illetve szexuális hovatartozásra tekintet nélkül. Az alábbi táblázatban megkülönböztetünk azonban kényszerítő (push), illetve vonzó (pull) tényezőket, melyek nagymértékben elősegíthetik az áldozattá válást:²⁷

Push	Pull
magas munkanélküliségi ráta, ahol a munkaerőpiac nem nyitott a női munkavállalók előtt	jobb életkörülmények ígérete, tanulásvágy felsőoktatásban
szexuális vagy etnikai diszkrimináció	nyitottabb társadalmi eszmék, elfogadóbb állam képe
szociális infrastruktúra elmaradottsága	olcsó munkaerőre való igény, könnyebb boldogulás gondolata
egyéb körülmények: pl. háború, üldöztetés	stabil, biztonságos állam képe

Az áldozatok leggyakrabban a kiszolgáltatott társadalmi csoportokból kerülnek ki. A mélyszegénységben élők és az állami gondozásban nevelkedő fiatalok vannak a legveszélyeztetettebb helyzetben, akik az ingerszegény környezet, a rendezetlen családi háttér, az iskolázatlanság és a kilátástalanság miatt válnak az

²⁴ Belovics: i. m. 193. o.

²⁵ Deres Petronella – Harangozó Attila (szerk.): *Büntetőjog II. Különös rész*, Budapest, Patrocinium Kft., 2016, 117. o.

²⁶ <https://www.europarl.europa.eu/topics/hu/article/20230921STO05705/emberkereskedelem-az-eu-kuzdelme-a-kizsakmanoyolas-ellen> (megtekintve: 2024. szeptember 22.)

²⁷ De Coll Ágnes Ráhel – dr. Tatár Erika: *Az emberkereskedelem jelenlegi helyzete Magyarországon*, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. 2021, 18. o.

emberkereskedők áldozatává. Mindemellett a legsérülékenyebb csoportok közé tartoznak azok az alacsony iskolázottsággal rendelkező fiatal felnőttek, elsősorban nők, akik a keleti és észak-keleti régiókban élnek. Őket jól fizető, könnyű állásajánlatokkal – amelyek nem igényelnek szakmai képzettséget – csalják törbe az emberkereskedők.

Különösen veszélyeztetettek azok a fiatalok, akik állami gondozásban, illetve nevelő intézetekben nőttek fel. Hazánkban körülbelül 23.000 gyermek él állami intézetben. A gyermekotthonokban nevelkedők Magyarországon nyitott intézményekben élnek, tehát a kiskorúak időről időre elhagyhatják az intézményt, könnyen az emberkereskedelem áldozatává válhatnak.²⁸

A roma nők kiemelten veszélyeztetettek, kiszolgáltatottságuk igen magas. Gyakori, hogy rossz egészségügyi állapottal rendelkeznek, alacsony iskolai végzettségűek, komfort nélküli lakókörnyezetben élnek. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy nagyon könnyű rávenni őket olyan dologokra, amit maguktól nem szerettek volna csinálni. A mélyszegénységben élők, a hajléktalanok, illetve idős, egyedül élő személyek, a magányosak kiszolgáltatott helyzetük miatt szintén kiváló célpontjai az emberkereskedelmet megvalósító bűnelkövetőknek. Veszélyeztetett csoportba tartoznak még az alulképzett fiatal felnőttek, az egyedülálló anyák, a menedékkérők, kísérő nélküli gyermekek. Fokozottan veszélyeztetettek a szenvedélybetegségek (alkohol, kábítószer, játékszenvedély, bulimia, anorexia), pszichés problémával (depresszió, szorongás) küzdők, valamint a fogyatékos személyek. A veszélyeztetett csoportba tartozókat nagyon könnyű törbe csalni olyan hamis ígéretekkel, amelyek jól fizető, könnyű állást ajánlanak és még képesítést sem várnak el.²⁹

Példaként említeném azt az esetet, amelynek tényállása szerint a IV. rendű terhelt társaival együtt 40.000 forintért prostitúciós tevékenység folytatása céljából megvásárolta az I. rendű terhelttől annak testvérét, az enyhe és közepes fok határán álló gyengeelméjűségben szenvedő sértettet, akiről fényképeket készítettek és azokat az interneten továbbították ismeretlen címzettekhez. A sértett iratait elvették, a tartózkodási helyét is csak valamelyik terhelt kíséretében hagyhatta el, majd Olaszországba szállították, ahol négy napon keresztül egy bárban kellett hiányos öltözékben a férfi vendégek szórakoztatására tancolnia, illetve szexuális cselekményekre kényszerítették. A sértettet mindezzel a folyamatos fenyegetéssel vették rá, hogy ellenkezése esetén az I. rendű terhelt a testvérét bántalmazni fogja, illetve „elintézi”. Az irányadó tényállás szerint a sértett megvásárlására külföldön végzendő prostitúciós tevékenység folytatása érdekében került sor. Kizsákmányolás alatt a 2011/36/EU irányelvnek megfelelően a más prostitúciójának kihasználása is értendő. Az irányelv értelmében az emberkereskedelem áldozatait – az egyes

²⁸ Nagycenki Tamás: *A határon átnyúló szervezett bűnözés*, Az előadás elhangzott a Nemzeti Közszerződési Egyetemen a „Szervezett bűnözés elleni küzdelem szakirányú továbbképzési szakon” 2022. február 8. napján tartott előadáson, Budapesten.

²⁹ Szücsné dr. Németh-Csóka Tímea: *Az emberkereskedelem áldozatainak jogi helyzete Magyarországon. Krízisek és megoldások.*
<https://www.mabie.hu/attachments/article/1797/Az%20emberkereskedelem%20%C3%A1ldozatainak%20jogi%20helyzete%20Magyarorsz%C3%A1gon%20Kr%C3%ADzisek%20%C3%A9s%20megold%C3%A1sok.pdf> (letöltés: 2024. szeptember 22.) 9 p.

tagállamok jogrendszerének alapelveivel összhangban – mentesíteni kell a büntetőeljárás, illetve a szankciók kiszabása alól olyan bűncselekmények vonatkozásában, amelyek elkövetésére az emberkereskedelemnek való alávetettségük közvetlen következményeként kényszerültek, mint például a hamis okmányok felhasználása vagy a prostitúcióról és a bevándorlásról szóló jogszabályok szerinti bűncselekmények. A Kúria megállapította, hogy az ítélethozatalok során a törvényszék és az ítéletábrá az ítélet rendelkező részében és annak jogi indoklásában is helyesen hívta fel a Btk. 192. § (3) bekezdés a) pontját és erre figyelemmel a (4) bekezdés b) pontját. Elmulasztották azonban az eljáró bíróságok a terhelt cselekményét fenyegetéssel elkövetettnek is minősíteni. Az irányadó tényállás szerint a kizsákmányolási célzat érdekében a sértettel szemben fenyegetést is alkalmaztak, és a fenyegetés – testvére bántalmazásának, „elintézésének” kilátásba helyezése – szellemi állapotára is tekintettel nyilvánvalóan olyan súlyú volt, amely alkalmas volt arra, hogy benne komoly félelmet keltsen, azaz megfelelt a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerinti feltételnek.

Az általam vizsgált esetek döntő többségében a sértettek szexuális célú kizsákmányolás áldozatai voltak, akik alacsony iskolai végzettségű, fiatal nők (14-20 év) voltak. A vizsgált tényállásokból kitűnt, hogy a prostitúcióval összefüggő emberkereskedelem elkövetői egyértelműen tisztában voltak azzal, hogy a fiatalok sértettek esetén – a súlyosabb minősítés és a súlyosabb törvényi fenyegetettség miatt – nagyobb kockázatot vállalnak.

Egy általam tanulmányozott ügyben a sértett 15 és fél éves volt, de felmerült adat arra is, hogy korábban is dolgozott prostituáltként, életkorával és kiszolgáltatott helyzetével már korábban, más személyek is visszaéltek. A kutatásom során egyetlen esettel találkoztam, ami nem prostitúciós tevékenységgel, hanem munkacélú kizsákmányolással összefüggő emberkereskedelem volt.

4.4. Az elkövető és a passzív alany kapcsolata. Elengedhetetlen említést tennünk az elkövető és a passzív alany, tehát az áldozat kapcsolati rendszeréről is. A *loverboy módszer*³⁰, bár minősülhet a megtévesztéssel rábírásnak, könnyedén előfordulhat, hogy az áldozat és maga az elkövető is szerény anyagi körülmények között, esetlegesen nevelőotthonban nevelkedtek, hasonló életkoruk alapján pedig nem állapítható meg köztük alá-fölé rendeltségű viszony sem. Erre jó példa lehet, hogy az elkövető és a későbbi áldozat egy párt alkotnak, az elkövető pedig folyamatosan panaszkodik az áldozatnak anyagi helyzetéről, a sértett pedig talán az elkövetőhöz fűződő érzelmek hatására önkéntesen ajánlja fel szolgáltatásait. Az ilyen esetek vizsgálatát tovább bonyolíthatja, ha a sértett élethelyzeténél is kiszolgáltatottabbnak minősül az elkövető élete, valamint, ha fiatalokúkról van szó.

Fontosnak tartom itt megemlíteni a Kúria egy ügyben alkotott állásfoglalását is. A vélemény alapján kiszolgáltatott élethelyzetűnek tekinthető a hajléktalan, jövedelemmel, családi kapcsolatokkal nem rendelkező, alacsony intellektusú és/vagy

³⁰ A módszer lényege, hogy a „loverboy” többnyire alacsony intellektusú, nevelőotthonban nevelkedett, esetleg mélyszegénységben élő fiatalokú nőt szemel ki, akinek megtévesztéssel, érzelmi befolyással szerelmet, esetleg jobb anyagi körülményeket ígér, majd veszi rá őt kényszermunkára vagy prostitúciós tevékenységre.

testi fogyatékos személy, ezáltal a nevelőotthonban nevelkedett elkövető is könnyedén számíthat jövedelem és családi kapcsolatok hiányában szintén kiszolgáltatottnak.

A kutatásom során talákoztam olyan esettel, amikor a terhelt először érzelmi kapcsolatot létesített a sértettel, majd ezt követően közölte vele, hogy a továbbiakban prostitúciós tevékenységet kell végeznie: a sértett a bűncselekményt megelőzően alkohol- és gyógyszerfüggőség miatt pszichiátriai kezelés alatt állt, így mentálisan kiszolgáltatott, és anyagilag is teljesen kilátástalan helyzetben volt.

4.5. A bűncselekmény elkövetési magatartásai. A jogirodalom különbözőképpen bontja szét az elkövetési magatartások alapján a tényállást. A tényállás alapeseteinek rendszere a következő:

- Btk. 192. § (1) bekezdés: szűk értelemben vett emberkereskedelem (első és második alapeset),
- Btk. 192. § (2) – (3) bekezdés: kényszermunka (harmadik és negyedik alapeset),
- Btk. 192. § (8) bekezdés: a „fogyasztó” bűncselekménye (ötödik alapeset).³¹

4.5.1. Első és második alapeset (szűk értelemben vett emberkereskedelem). A jogalkotó az (1) bekezdésben az emberkereskedelem cselekményét egyszerű diszpozícióval fogalmazza meg. Az elkövetési magatartásokat két csoportba osztja aszerint, hogy azok a tényleges emberkereskedelmet megvalósító, vagy az emberkereskedelmi cselekmény megvalósítása érdekében kifejtett előkészületi és bűnsegédi jellegű magatartások.³²

Az emberkereskedelem első alapesetének (Btk. 192. § (1) bekezdés a) pontja) elkövetési magatartásai más eladása, megvásárlása, elcserélése, ellenszolgáltatásként való átadása, valamint átvétele.

Az adásvétel a polgári jog szabályai szerint valamely dolog tulajdonának a vételár megfizetése, tehát pénz ellenében történő átruházása, az adásvétel tárgya azonban kizárólag dolog lehet, vagyis természetes személy eladására, illetve megvásárlására a polgári jog szabályaira figyelemmel nem kerülhet sor.³³ Ennek megfelelően a természetes élő személy adásvétele nyilvánvalóan semmis szerződés, ettől függetlenül azonban megvalósul az eladás, illetve a megvásárlás, mint elkövetési magatartás, ha a természetes élő személy anyagi javak ellenében eladják, illetve szerzik meg. Az elcserélés során két passzív alany „státusza” is megváltozik, és ilyenkor lényegében a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás tárgyát is természetes élő személy képezi. Az átadás-átvétel minden olyan tevékenységet felölel, amelynek következtében a természetes élő személy más hatalmába, azaz érdekkörébe kerül.

Az emberkereskedelem második alapesetének (Btk. 192. § (1) bekezdés b) pontja) elkövetési magatartásai: a szállítás, az elszállásolás, az elrejtés, illetve a másnak való megszerzés. Ezen tevékenységek akkor minősülnek az emberkereskedelem elkövetési magatartásainak, ha kifejtésükre az első alapesethez

³¹ Szomora: i.m. 192. §-ához fűzött magyarázat

³² Pallagi Anikó: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények. In: *Büntetőjog. Különös rész I* (szerk.: Blaskó Béla – Hollán Miklós – Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter), Budapest – Debrecen, Rejtjel Kiadó, 2021, 162. o.

³³ Belovics: i. m. 194. o.

tartozó magatartások megvalósítása érdekében kerül sor.³⁴ Ezek a tevékenységek előkészületi jellegűek, ugyanis az első csoportba tartozó cselekmények feltételeinek biztosítását jelentik, azonban a Btk. ezeket a tevékenységeket is az emberkereskedelem elkövetési magatartásává tette, amivel tulajdonképpen megfosztotta őket az előkészületi sajátosságaiktól.³⁵ A szállítás, elszállásolás és elrejtés fogalma álláspontom szerint nem igényel különösebb magyarázatot, de a „másnak való megszerzés” már igen. A megszerzés olyan magatartás, amely közvetlenül megteremti a lehetőséget más személlyel nemi érintkezésére. Ez leggyakrabban a passzív személy rábírásával, befolyásolásával valósul meg, a törvény azonban nem kívánja meg az elkövető és a sértettel szexuális kapcsolatot végző más személy közötti közvetlen kapcsolatot, a kerítésnek nem fogalmi ismérve, hogy az elkövető az elkövetési tevékenységének kifejtése révén kapcsolatba kerüljön azon 3. személlyel is, aki a passzív alany szexuális szolgáltatásait igénybe veszi. Magatartása tényállásszerű, ha haszonszerzés céljából megteremti annak a lehetőségét, hogy a passzív alany mással, másokkal nemi kapcsolatba kerüljön (BH2021.190).

Az emberkereskedelem első két alapesete elkövetési mód és kizsákmányolási célzat nélküli, kizárólag egyes magatartások büntetendőségére alapított, rendkívül tág büntetendőségi kört meghatározó tényállás, melyet a jogalkotó az 1978-as Btk.-ból gyakorlatilag változatlan formában vett át. A 2011/36/EU irányelv minimumszabályként a kizsákmányolási célzattal kifejtett magatartások büntetését várja el a tagállamoktól. A magyar jogalkotó a büntetendőség körére vonatkozó követelményt a Btk. 192. § (1) bekezdés szerinti alapesettel túlteljesíti, a kizsákmányolási típusú bűncselekmény a következő, súlyosabban büntetendő alapesetekben jelenik meg.³⁶

Az általam vizsgált büntetőügyek közül elkövetési magatartásként több ügyben is az eladás és a megvásárlás fordulatok szerepeltek. A törvényi tényállás elcserél, illetőleg elrejt fordulatai a vizsgált ügyekben nem szerepeltek.

Az általam vizsgált büntetőügyek közül találok olyannal is, amikor a sértett beleegyezett ugyan a prostitúciós tevékenységbe, vagyis a prostitúciós hálózatba való beszerzése erőszak alkalmazása nélkül, de szorult helyzetének kihasználásával, beleegyezésének megszerzésével történt. Azonban az ítéleti megállapításból az tűnt ki, hogy személye eladásáról, megvásárlásáról nem is volt tudomása.

Találok olyan ítélettel is, ahol az ítélet jogi indokolása egyáltalán nem rögzítette a terhelt által megvalósított cselekmény tekintetében az elkövetési magatartást, a jogi indokolásban csak a cselekmény minősítése és az arra vonatkozó törvényhely megjelölése szerepelt.

Szeretném kiemelni, hogy a vizsgált ügyekben leginkább a prostitúciós tevékenységhez kapcsolódó emberkereskedelem képezte az eljárás tárgyát, melyekben nem vitásan leggyakrabban a törvényi tényállás „elad-megvásárol” fordulatai valósultak meg.

³⁴ Belovics: i. m. 194. o.

³⁵ <https://drszep.hu/emberkereskedelem/> (megtekintve: 2024. szeptember 23.)

³⁶ Szomora: i.m. 192. §-ához fűzött magyarázat

4.5.2. Harmadik és negyedik alapeset (kényszermunka). A harmadik alapeset elkövetési magatartásának célzata a rendszeres előny szerzése, melynek eszközcselekménye a munkavégzésre, munka jellegű tevékenység végzésére, egyéb szolgáltatásra vagy jogellenes cselekmény folytatására (célcselekményre) történő rábírása. Ehhez minősítőként tárgyi oldalról további minősített elkövetési módok kapcsolódhatnak: például a megtévesztés, a hatalmi helyzettel visszaélés, a sértett kiszolgáltatott helyzetének kihasználása, a kényszer vagy fenyegetés.³⁷ A rábírás fogalmát a Btk. Különös Része nem definiálja, a bírói gyakorlat azonban a felbujtás kapcsán kialakult joggyakorlatot követi. Ennek alapján a rábírás felbujtói, célratörő tevékenységként értelmezhető, amely egyaránt megvalósulhat felhívással, rábeszéléssel, kéréssel, esetenként bizonyos ajándék vagy előny ígéretével is. A „kiszolgáltatott helyzet” értelmezéséhez pedig a 2011/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikk (2) bekezdése ad segítséget, miszerint „a kiszolgáltatott helyzet olyan helyzet, amelyben az adott személy tényleges vagy elfogadható választási lehetőség hiányában kénytelen alávetni magát az adott visszaélésnek”.

A kényszermunka Btk. 192. § (3) bekezdésében írt elkövetési magatartásai – negyedik alapesetként – a (2) bekezdés szerinti alapesethez kapcsolódnak, annak részben sui generis előkészületi, részben sui generis bűnsegédi alakzatát jelentik.³⁸ Ezek a kifejtett tevékenységek a következők: a toborzás, az átadás, az átvétel, az eladás, a megvásárlás, a cserélés, az ellenszolgáltatásként történő átadás vagy átvétel, a másnak történő megszerzés, a szállítás, az elszállásolás és az elrejtés.

A „toboroz” elkövetői magatartásnál általában nem jellemző az erőszak. A leggyakoribb, hogy az emberkereskedő a sértett bizalmába férkőzik, illúzióba ringatja a jelentkezőt, hitegeti. Az internet számtalan formát és lehetőséget nyújt az elkövetőnek a toborzásra, amely igazán konkrétumot, tényszerűséget alig tartalmaz.³⁹

A kutatásom során talákoztam két olyan esettel, hogy a sértettekre váró prostitúciós tevékenységgel kapcsolatban a vádlottak a sértetteket megtévesztették. Külföldi munkát, takarítást, felszolgálást, gyermekfelügyelettel kapcsolatos munkát ígértek.

4.5.3. Az ötödik alapeset (a „fogyasztó” cselekménye). A Btk. 192. § (8) bekezdés a) pontja teljesen új magatartásként rendeli büntetni a kényszermunka sértettjének munkáját, szolgáltatását igénybe vevő vagy felhasználó személyt, tulajdonképpen a kényszermunka „fogyasztóját”. A kínálati és fogyasztói oldal elkülönült kodifikációs meghatározása alapján a fogyasztó bűncselekménye a kényszermunka tettesének cselekményétől részben „elvált”, önálló sajátosságokkal rendelkezik. A kényszermunka tettesének rendszeres előnyszerzési célzata nem kapcsolódik össze tényállási szinten a konkrét fogyasztó által konkrét esetben nyújtott előnnyel. Ezért a fogyasztó büntetendősége szempontjából közömbös, hogy ő a munkát, szolgáltatást ellenérték fejében vagy ingyenesen veszi-e igénybe.

³⁷ Kubisch: i.m. 44. o.

³⁸ Szomora: i.m. 192. §-ához fűzött magyarázat

³⁹ Kúria: Az emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlatot vizsgáló joggyakorlat-
elemző csoport: Megállapítások – Kivonat az összefoglaló véleményből. 2020.El.II.JGY.B.2

Objektív oldalon feltétel, hogy a szolgáltatást nyújtó személy a Btk. 192. § (2) bekezdésben meghatározott helyzetben lévő sértett legyen. Őt egyébként rendszeres előnyszerzési cézzattal zsákmányolják ki. Szubjektív oldalon pedig a fogyasztó tudata átfogja a sértettnek ezt a helyzetét, ideértve a kényszermunka tettesének általában meglévő előnyszerzési célzatát, és ebbe legalább belenyugszik (eshetőleges szándék).⁴⁰

A fogyasztói magatartás büntetendőségének különös gyakorlati jelentősége van a prostituált ügyfele esetében. Az ötödik alapesettel a prostitúciós szolgáltatás igénybevétele nem vált általánosan büntetendővé, az ügyfél csak abban az esetben büntethető, ha – objektív oldalon – a prostituált ténylegesen kényszermunka sértettje, és e helyzetével az ügyfél a szándékosság követelményeit kielégítő módon tisztában van. Ilyenkor a fogyasztói cselekmény Btk. 192. § (8) bekezdés b) pontja szerinti minősített esete valósul meg.⁴¹

4.5.4. Minősített esetek. A minősített esetek kizárólag a harmadik és a negyedik alapesetre (*kényszermunka*) épülnek, négy különböző büntetési fokozatban. A negyedik bekezdésben a törvény súlyosabban rendeli büntetni azt az elkövetőt, aki a kényszermunkát szexuális cselekmény végzése vagy emberi test tiltott felhasználása érdekében követi el. A szexuális cselekmény fogalmát a Btk. határozza meg: „szexuális cselekmény: a közösülés és minden súlyosan szeméremszértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul”.⁴² Az emberkereskedelmen belül kisebb mértékű, de az esetek száma alapján egyre növekvő tendenciát mutat a szervkereskedelemre irányuló emberkereskedelem.⁴³ Az emberi test tiltott felhasználása céljából elkövetett emberkereskedelem áldozatait – csakúgy mint a többi kizsákmányolás céljából elkövetett emberkereskedelem esetén – kiszolgáltatott csoportokból választják ki (például súlyos szegénységben szenvednek). Gyakran az emberkereskedők a transznacionális szervezett bűnözői csoportok részét képezik. Az emberkereskedelemben, valamint az emberi test tiltott felhasználásában gyakran közreműködnek orvosok és más egészségügyi szakemberek.⁴⁴

Még súlyosabban büntetendő a Btk. 192. § (5) bekezdése szerint, ha a passzív alany a tizennyolcadik életévét nem töltötte be. Ennek a minősítő körülmény szempontjából a passzív alany életkorának van csak relevanciája. Nincs jelentősége annak, hogy esetlegesen a polgári jog szabályai szerint nagykorúnak tekintendő-e. Ugyanakkor az elkövetőnek tisztában kell azzal lennie, hogy a passzív alany a törvényben meghatározott életkornál fiatalabb. Ugyancsak súlyosabban minősül a bűncselekmény, ha azt a sértett sanyargatásával valószínűsítik meg. Ezen elkövetési mód akkor állapítható meg, ha valamely ügylet embertelen megalázó, fizikai és/vagy pszichikai kínzással valósul meg. Idetartozik a sértett élelmiszertől, ivóvíztől,

⁴⁰ Ripszám: i.m. 49. o.

⁴¹ Szomora: i.m. 192. §-ához fűzött magyarázat

⁴² Btk. 459. § (1) bekezdés 27. pont

⁴³ Mihalkó Viktória – Nagy Beáta – Szabó Mónika: *Az emberiség tragédiája*, Budapest, Coint-Print Kft, 2017, 71. o.

⁴⁴ https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/08-58296_tool_9-19.pdf (letöltés: 2024. szeptember 28.)

gyógyszereitől megfosztás, az időjárásnak nem megfelelő ruházatban tartás, a sértetben halálfélelem, életveszély érzetének keltése, ostor, bilincs vagy más kényszerítő eszköz, vagy akár gyógyszer, kábítószer használata.⁴⁵ Szintúgy az (5) bekezdés rögzíti minősítő körülményként a hivatalos személyként történő elkövetést, e minőséget felhasználva. A Btk.-ban a magyar és a külföldi hivatalos személyek egyaránt értendőek, melyek körét a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. és 13. pontja adja meg számunkra. Továbbá minősítő körülmény a több ember sérelmére történő elkövetés, mely törvényi egységet eredményező összefoglalt bűncselekmény. Ezért a sértettek száma szerinti többrendbeli bűncselekmény megállapítása a kényszermunka Btk. 195. § (2) és (3) bekezdéseiben meghatározott alapeseteire épülve kizárt.⁴⁶

A 192. § (6) bekezdése még súlyosabban bünteti a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére történő elkövetést, illetve, ha a cselekményt életveszélyt vagy különösen súlyos hátrányt okozva követik el. Mindkettő eset összefoglalt bűncselekmény, a minősítő eredményekre az elkövető szándéka vagy a gondatlansága is kiterjedhet.⁴⁷

A minősítő körülményeket illetően összességében elmondható, hogy a legjobban védett jogtárgy a tizenkettedik életévét be nem töltött személy. Ha a tizenkettedik életévét nem betöltött személy sérelmére vagy másnak életveszélyt okozva követik el a legsúlyosabb magatartásokat, akkor akár öt évtől húsz évig vagy életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható. Ez a szabályozás teljesen összhangban van a nemzetközi instrumentumok által megfogalmazottakkal.⁴⁸

A kutatásom során két esetben találok a sértett sanyargatásával elkövetett emberkereskedelem büntettével. Az egyik tényállás szerint a vádlottak, egy hétagú család tagjai (apa, anya, három lány, fiú és vő) gyenge akaratú és érdekérvényesítő képességű nőket barátság, gondoskodás, jobb lakhatási körülmények ígéretével magukhoz csábították, ingatlanukban szállást biztosítottak nekik. Eleinte meggyőzéssel, majd megalázással, fenyegetéssel, fizikai bántalmazással arra kényszerítették őket, hogy jövedelmüket, bankszámlán lévő pénzüket adják át az elsőrendű vádlottnak (az anyának), ebből biztosították családjuk megélhetését, illetve hiteleket is vetettek fel velük. A sértetteket a ház körül dolgoztatták, megfelelő ruházatot, tisztálkodási lehetőséget nem biztosítottak számukra, ételt-italt csak a legszükségesebb mértékben adtak nekik.

A másodrendű vádlott egy volt munkatársának is a bizalmába férkőzött, majd rábírta arra, hogy rendszeresen pénzt adjon neki. Amikor a nő a kérésnek nem akart eleget tenni, akkor megfenyegette, hogy megvereti. A sértett így több alkalommal adott a másodrendű vádlottnak pénzt, illetve szülei aranyékszereit is elvitte neki. Amikor a sértett már nem akart többet fizetni, akkor két férfi segítségével egy autóra tuszolták a nőt, elvitték otthonukba és ott életveszélyesen megfenyegették. A sértett kisebb-nagyobb megszakításokkal 2016 szeptembere és 2019 januárja között lakott a vádlottnál, ahol éhezettették, fizikailag és pszichésen bántalmazták,

⁴⁵ Nagy: i. m. 119. o.

⁴⁶ Ripszám: i.m. 52. o.

⁴⁷ Szomora: i.m. 192. §-ához fűzött magyarázat

⁴⁸ Kubisch: i.m. 55. o.

jövedelmét elvették és hitel felvételére is kényszerítették. Végül 2019 januárjában közvetlen életveszélyes állapotban került kórházba, ha 1-2 órán belül nem kapott volna orvosi ellátást, meghalt volna. A vádlottak a különböző személyek sanyargatott fogva tartásával és kizsákmányolásával közel 4 millió forint jövedelemre tettek szert, amelyet aztán feléltek.

A másik tényállás pedig számomra azért volt „érdekes” és szeretném bemutatni, mert itt talákoztam egyetleneszer olyan esettel, amikor a sértett érzelmileg kötődött az elkövetőhöz. A jogerősen megállapított tényállás szerint az enyhe mentális retardációban szenvedő sértett prostituáltként dolgozott, amikor megismerte az elsőrendű és a másodrendű vádlottakat, akik házastársak voltak. A vádlottak a házukba fogadták a nőt, aki ekkortól tevékenységét az ő utasításai szerint folytatta. A másodrendű vádlott a sértettet a róla készített fotókkal egy internetes oldalon regisztrálta és hirdette. Az elsőrendű vádlott több alkalommal fizikailag bántalmazta és veréssel fenyegette a nőt, ha nem az utasításainak megfelelően végzi a szexuális szolgáltatást. A sértett naponta átlagosan 10-18 férfival végzett prostitúciós tevékenységet. A vádlottak a sértettet különböző magyar városokba található bérelt apartmanokba szállították, illetve Svájcban, Spanyolországban és az Egyesült Királyságban is szerveztek neki szállást, internetes oldalakon hirdetést, ahol ellenőrzésük mellett végezte tevékenységét. A sértettnek a teljes bevételét át kellett adnia a vádlottaknak. Amikor abból saját magára költött, akkor az elsőrendű vádlott bántalmazta, előfordult, hogy kenyérvágó deszkával, illetve sodrófával ütötte. A sértett fejében többször megfordult a szökés gondolata, de nem volt hová mennie, nem volt megtakarítása, olyan ismerősei sem voltak, akik segíteni tudtak volna neki. Néhány hónapig a harmad- és negyedrendű vádlotthoz költözött, ekkor tevékenységét az ő utasításainak megfelelően végezte. Ezek a vádlottak is rendszeresen veréssel fenyegették őt. A nő végül egy vendége segítségével feljelentést tett ezen vádlottak ellen. Ezt követően védett házban helyezték el, de onnan visszaköltözött az első- és másodrendű vádlotthoz. Ebben a döntésében szerepet játszott az, hogy a vádlottak irányába *Stockholm-szindróma* alakult ki nála, azaz érzelmileg kötődött az őt korábban már kihasználó és bántalmazó vádlottakhoz. A vádlottak irányításával és utasításainak megfelelően tovább folytatta tevékenységét külföldön és Magyarországon is.

4.5.5. A bűncselekmény előkészülete. Az emberkereskedelem bűncselekménye azon viszonylag ritka törvényi tényállások egyike, melynek előkészülete is büntetendő. Előkészületi magatartásnak kell tekinteni különösen a törvényi tényállás alapesetében meghatározott elkövetési magatartások véghezviteléhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítását, az elkövetésre vonatkozó felhívást, ajánlkózást, vállalkozást, vagy a közös elkövetésben való megállapodást.

Az általam vizsgált ügyek közül egy esetben talákoztam emberkereskedelem büntetnének előkészületével. A tényállás lényege: egy férfi, aki egy 18. életévét még be nem töltött lányt vett rá prostitúcióra, 150.000 Ft ellenében megpróbálta „továbbadni”. A lány 2015 nyarán az interneten ismerkedett meg egy férfival, akihez többször elszökött otthonából, illetve később a nevelőintézetből. A férfi októberben börtönbe került, a lány pedig a férfi egyik ismerősehez (az ügy vádlottjához) költözött. A férfi felajánlotta a lánynak, hogy dolgozzon prostituáltként és ígérte, a

keresett pénzen fele-fele arányban megosztóznak majd. 2015 decemberében a vádlott „kiközvetítette” a sértettet két férfihez, egyikükkel a szexuális aktus is létrejött, amiért a lány 10.000 Ft-ot, a vádlott pedig 5.000 Ft-ot kapott a kuncafttól. A lány a pénzt később a vádlottnak adta, de abból nem kapott vissza. Ezt később nehezményezte, mire a férfi közölte, hogy akkor eladja. Nem sokkal később e célból találkozott három másik férfivel egy bisztróban, ahol az egyiküknek – akihez időközben a sértett átköltözött – 150.000 Ft ellenében felajánlotta a lányt. A férfi elzárkózott az üzlettől, nem akart fizetni a már amúgy is nála lakó sértettért. A vádlott ekkor agresszíven lépett fel, fizetési határidőt adott, amelyre a férfi – a lány védelme érdekében – ígéretet is tett, de végül nem fizetett. A történetek miatt a vádlottat 18. életévét még be nem töltött személy sérelmére folytatólagosan elkövetett kerítés büntettével, valamint emberkereskedelem előkészületének vétségével vádolta meg az ügyészség. A törvényszék az ügyészség minősítésével egyetértett és bűnösnek mondta ki a férfit, akit, mint többszörös visszaesőt halmazati büntetésül letöltendő szabadságvesztésre és közügyektől való eltiltásra ítélte. A törvényszék döntése értelmében a vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható, a Btk. 38. § (4) bekezdés a) pontja alapján a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből a kizárta.

4.5.6. A bűncselekményi egység. A Btk. Nagykommentárja szerint a rendbeliség a következők szerint alakul:

- a Btk. 192. § (1) bekezdés szerinti alapesetek a sértettek száma szerint minősülnek többrendbelinek;
- a Btk. 192. § (2) és (3) bekezdés szerinti alapesetek az (5) bekezdés d) pontja alapján több sértett esetén egyrendbeli, összefoglalt bűncselekményként értékelendők;
- a Btk. 192. § (6) bekezdés szerinti minősített esetek a sértettek száma szerint minősülnek többrendbelinek (ennek részleteit lásd a minősítő körülmény fenti elemzésénél);
- a Btk. 192. § (7) bekezdése szerinti általános előkészület attól függően minősül egy- vagy többrendbelinek, hogy a célzata által átfogott bűncselekmények egy- vagy többrendbelinek minősülnek-e;
- a Btk. 192. § (8) bekezdése szerinti fogyasztói cselekmények a sértettek száma (és nem például a szolgáltatások száma) alapján minősülnek többrendbelinek.⁴⁹

5. Jogkövetkezmények a bírói gyakorlatban

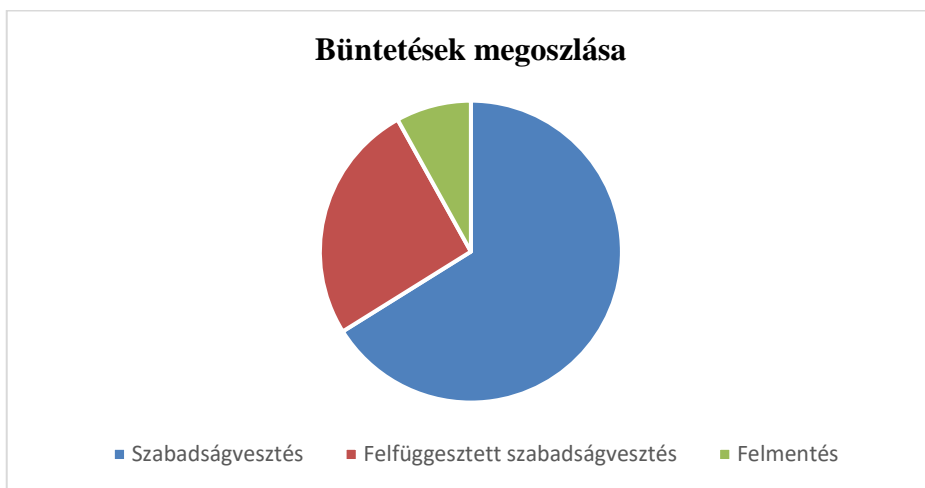
Ahogy fentebb már utaltam rá, az általam vizsgált ügyekben a legtöbb esetben prostitúciós tevékenységhez kapcsolódó emberkereskedelem képezte az eljárás tárgyát, egyetlen esetben pedig munkacélú kizsákmányolás volt az eljárás tárgya. A Btk. 33. § (1) bekezdése szerinti büntetések közül az általam vizsgált esetekben az alábbi jogkövetkezmények szerepeltek: a szabadságvesztés, a pénzbüntetés, valamint mellékbüntetésként a közügyektől eltiltás és a vagyonek Kobzás. A

⁴⁹ Szomora: i.m. 192. §-ához fűzött magyarázat

büntetések kiszabása során voltak elkövetők, akinél enyhítő körülményként értékelte a bíróság, hogy volt kiskorú gyermeke, a beismerés és az időmúlás. Az elkövetők nagy részénél súlyosbító körülménynek számított a büntetett előélet és a visszaesés.

5.1. Büntetések

5.1.1. Szabadságvesztés büntetés. A jogkövetkezmények döntő többségében (19 ügy) szabadságvesztés büntetés alkalmazására került sor oly módon, hogy kb. negyedének a végrehajtását felfüggesztették. A szabadságvesztés büntetések mérték szerinti megoszlásáról elmondható, hogy a szabadságvesztés-büntetésből hat nyolc évnél hosszabb tartamú volt.

5.1.2. Pénzbüntetés. Az általam kutatok ügyekben két esetben talákoztam pénzbüntetéssel, de a pénzbüntetés kiszabására is a szabadságvesztés büntetés kiszabása mellett került sor: két vádlott esetében 350.000 – 350.000, - forint, további két vádlott esetében pedig 1.015.000 – 1.015.000, - forint pénzbüntetésre ítélték a vádlottakat.

5.2. Mellékbüntetések. A közügyektől eltiltást valamennyi esetben alkalmazta a bíróság, amikor végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte az elkövetőt. Az általam kutatott ügyek jelentős részében került sor a bűncselekménnyel elért gazdagodás erejéig vagyonelkobzásra is.

Az általam kutatott ügyekben -mint nem bizonyított- egy alkalommal került sor felmentő ítéletre. A vizsgált ügyekben azonban az emberkereskedelemmel bűnhalmazatban álló számos más bűncselekmény miatt is sor került vádemelésre. Az emberkereskedelemmel halmazatban álló bűncselekmények közül a leggyakrabban a kitarottság büntette szerepelt. A második leggyakoribb halmazatban álló bűncselekmény a személyi szabadság megsértése volt. Ezen túlmenően talákoztam olyan esettel is, amikor a vádlottal szemben súlyos testi sértés büntette miatt került sor vádemelésre. Kevés volt azon ügyek száma, ahol a

vádlottal szemben kizárólag az emberkereskedelem büntette miatt folyt a büntetőeljárás, halmazatban álló cselekmények megállapítására esetükben nem került sor.

6. Záró gondolatok

Tanulmányomban az emberkereskedelem aktuális anyagi és eljárásjogi kérdéseit próbáltam feltárni. A kutatómunkám után határozottan kimerem jelenteni, hogy az emberkereskedelem a szervezett bűnözés egyik legnagyobb méretű üzleti iparágává nőtte ki magát. Az emberkereskedelem, mely a jelen kor rabszolgaságának tekinthető, kiemelt tárgyi súlya, országokat átívelő szervezettsége, elszaporodott volta okán álláspontom szerint jelentős odafigyelést igényel a büntetőjogi kodifikációban.

A tanulmányban igyekeztem bemutatni, hogy az emberkereskedelem büntetőjogi tényállása hogyan alakult az elmúlt években, milyen jelentős jogszabályváltozások voltak, továbbá próbáltam nagy hangsúlyt fektetni az áldozattá válásra. Mint ahogy a kutatót ügyeimből is kitűnik, a prostitúciós tevékenységgel összefüggő emberkereskedelem az egyik legelterjedtebb bűncselekmény, aminek igen fiatal korban áldozatává lehet válni.

Az emberkereskedelmi ügyek magas elterjedésére való tekintettel, álláspontom szerint fontos lenne felhívni már idejekorán a fiatalkorúak és a tizenkét éven aluli gyermekek figyelmét is a rájuk leselkedő veszélyre, hiszen sokszor az elkövetők az áldozat megtevesztésével érik el céljukat.

Hasznosnak és egyben szükségesnek is tartom az emberkereskedelem elleni fellépéseket, az emberkereskedelem elleni küzdelmet, amely segíthet az áldozattá válás megelőzésében.

Irodalomjegyzék

- Belovics Ervin: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények, In: *Büntetőjog II. Különös rész. Nyolcadik, hatályosított kiadás* (szerk.: Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál), Budapest, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, 2021, 193-195. o.
- De Coll Ágnes Ráhel – dr. Tatár Erika: *Az emberkereskedelem jelenlegi helyzete Magyarországon*, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. 2021, 18. o.
- Deres Petronella – Harangozó Attila (szerk.): *Büntetőjog II. Különös rész*, Budapest, Patrocinium Kft, 2016, 117. o.
- Gellér Balázs József: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények, In: *Új Btk. kommentár. 3. kötet, különös rész* (szerk.: Polt Péter), Budapest, Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó, 2013, 276. o.
- Kubisch Károly: *Az emberkereskedelem büntetőjogi megítélésének morális és szabályozási vonatkozásai*
https://ajk.kre.hu/images/doc2021/doktori/ertekezes_emberkereskedelem_kubisch_2021_lekt.pdf 27-55. o.

-
- Kubisch Károly: Az emberkereskedelem törvényi tényállásának új szabályozási aspektusai, In: *Rendészet-Tudomány-Aktualitások*, (szerk.: Baráth Noémi Emőke – Mezei József), Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2020, 124. o.
 - Mihalkó Viktória – Nagy Beáta – Szabó Mónika: *Az emberiség tragédiája*, Budapest, Coint-Print Kft, 2017, 71. o.
 - Nagy Zoltán: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények. In: *Magyar Büntetőjog; Különös rész* (szerk.: Tóth Mihály – Nagy Zoltán), Budapest, Osiris, 2014, 116-119. o.
 - Pallagi Anikó: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények, In: *Büntetőjog. Különös rész I.* (szerk.: Blaskó Béla – Hollán Miklós – Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter), Budapest – Debrecen, Rejtjel Kiadó, 2021, 162. o.
 - Ripszám Dóra: *Az emberkereskedelem elmélete és gyakorlata, különös tekintettel a gyermekekre*, PhD értekezés https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/ripszam-dora/ripszam-dora-muhelyvita-ertekezes_0.pdf 26-52. o.
 - Sinku Pál: *Büntetőjog II. Különös rész. Nyolcadik, hatályosított kiadás*, Budapest, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, 2021, 195. o.
 - Szomora Zsolt: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények. In: *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez* (szerk.: Karsai Krisztina), 2024. augusztus 1. időállapotú, 2024. évi Jogtárformátumú kiadás
 - Szücsné dr. Németh-Csóka Tímea: *Az emberkereskedelem áldozatainak jogi helyzete Magyarországon. Krízisek és megoldások*, <https://www.mabie.hu/attachments/article/1797/Az%20emberkereskedelem%20%C3%A1ldozatainak%20jogi%20helyzete%20Magyarorsz%C3%A1gon%20Kr%C3%ADzisek%20%C3%A9s%20megold%C3%A1sok.pdf> 9. o.
 - Windt Szandra: A gyerek: érték vagy értékes árucikk? *Belügyi Szemle*, 2022/8, 1695. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.8.7>
-
-